

advokát též, zastupuje žalovaného, má vyšetřovati, jsou-li jeho námitky spravedlivy a slušny, avšak to vyplývá již z podstaty zastupování vůbec a obzvláště z citovaných ustanovení advokátního řádu, který advokátu ukládá povinnost, aby každý svévolný spor právní od sebe odmítl.

II. Zvláštní právní následky spojeny jsou s řádně sepsanou species facti: chrání nejprve advokáta před zodpovědností, ježto jí může prokázati, že strana mu v té neb oné okolnosti nebo o nabízení důkazů dala určitou informaci, čímž může v případě, že by strana advokátu činila výčitku pro špatné zastupování, tuto výčitku seslabiti. Sepsati species facti ve způsobě zákonem předepsané jest však již proto nezbytno, že ona jest ve případě úmrtí strany podkladem přísahy, již bylo straně složiti. Dv. dekr. ze dne 5. března 1795 č. 222 sb. z. s. ustanovuje, že nabídnutí přísahy v podání učiněné má zákonný účinek přísahy u soudu nabídnuté v té případnosti, může-li prokázati advokát, že přejímaje zastupování přesně šetřil §§ 412, 413 a 414 všeob. s. ř., t. j. dá-li species facti uložení neb přijetí přísahy obsahující stranou podepsati. Jest tedy nezbytno, by každá species facti přesně a určitě obsahovala okolnosti, které nabízí se strana odpřisáhnouti, ale tolikéž i ony okolnosti, o kterých strana prohlašuje, že od odpůrce uloženou přísahu této vrátí.

III. Ustanovení všeobecného řádu soudního, že jest povinen advokát, aby species facti soudci pokaždé na požádání okázal, jest zrušeno § 9 adv. ř. závěrečnou větou.

Nový soudní řád jde ještě dále; řešit s konečnou platností otázku, má-li vůbec advokát povinnost, aby species facti utajoval. § 321 odst. 4 civ. ř. s. ustanovuje, že advokát jako svědek jsa slyšen, smí o tom, co mu bylo v jeho vlastnosti jako advokátu od jeho strany svěřeno, výpověď odepřít, předpis to, jenž v plné jest shodě s § 152 odst. 2 tr. ř.

Specifikace.

I. Pojem.

Specifikace jest způsob nabytí vlastnictví, jenž záleží v tom, že někdo třetí — nevlastník — spracuje věc tak, že z ní vznikne nová věc. K tomuto novému předmětu, jenž liší se od původního, nabývá ten, kdo jej spracoval, z pravidla úplného a neobmezeného vlastnictví. Justinianské právo činí v té příčině rozdíl, zda-li nový nevlastníkem zhotovený výrobek lze v předešlou způsobu uvést, čili nic. V prvním případě zůstane vlastník látky také vlastníkem výrobku (sabinianský princip); ve druhém případě, je-li tedy spracovaná látka takovou, že ji nelze proměnití resp. uvést v původní formu, stane co specifikanť vlastníkem věci jím zhotovené (prokulianský princip). Leč zde připojuje se podmínka, že jednal bona fide, že vůbec nevěděl, že spracoval cizí material. Posléze jest ještě třetí eventualita možná: nová věc byla netoliko z cizí látky, nýbrž z části i z vlastní látky zhotovena; v tomto případě nesejde již na momentu uvedení v předešlý stav zhola nic, t. j. spracovatel stává se pak vždy vlastníkem nové věci. Též v této případnosti vyhledává se bezelstnost (bona fides) (viz Czyhlarz str. 97). Z moderních kodifikací neutkvěl žádný zákonník na stanovisku justiniánského práva. Podle pruského a saského práva nastane nabytí vlastnictví specifikací nehledě k tomu, lze-li věc uvést v předešlou podobu. Rakouské právo odchyluje se rovněž ve mnohých podstatných bodech od římského práva.

II. Ustanovení občanského práva.

1. K bezelstnosti (*bona fides*) specifikantově má rakouské právo jediné v jednotlivých případech zření; § 414 o. o. z. vytyká v té příčině zásadu: kdo cizí věci sdělá v nové věci, kdo je se svými spojí, smísí nebo slije, nenabývá tím práva k nim bez ohledu k tomu, věděl-li že věc je cizí, čili nic.

2. § 415 o. o. z. obsahuje speciální ustanovení o tom, co je právem, je-li cizí věc tím způsobem spracována, že jest možno uvést ji v předešlý stav; v tom případě přijalo rakouské právo stanovisko justinianského práva. § 415 o. o. z. totiž ustanovuje, že, mohou-li se takové věci sdělané zase v předešlý stav uvést, resp. spojené, smísené nebo slité věci zase od sebe oddělit, navrátí se každému, což jeho jest, t. j. vlastník látky obdrží svou látku, specifikant obdrží to, co na práci vynaložil. Avšak oba mají nárok na náhradu škody, t. j. spracovatel má nárok na nahrazení toho, co na svou námahu a práci vynaložil, a vlastník na nahrazení té škody, která mu spracováním látky jemu náležející vzešla, tedy nahrazení toho, oč látka spracována jsouc klesne na své hodnotě nebo vůbec jí pozbude.

3. Není-li však možno uvedení v stav předešlý, pak platí zásada ne jako v římském právu, kde specifikant vlastníkem nového předmětu se stane, nýbrž věc náleží pak oběma společně a mají zde úplně místo předpisy 16. hlavy »o společenství práva vlastnického« (§§ 825—858 o. o. z.). Zde však má zákon za to, že specifikant jednal bezelstně (*bona fide*). Jednal-li však specifikant lstivě (*mala fide*), t. j. spojil-li věc svou vinou, má původní vlastník právo volby; zůstavujeť se mu na vůli, aby žádal, by celý předmět, tudíž novam speciem, pro sebe si podržel a druhému, oč jest lepší, nahradil — ustanovení toto naprosto se shoduje s §§ 1036 a 1037 o. o. z. — poněvadž specifikanta jest posuzovati jakožto jednatele bez příkazu a má tudíž právo, žádati náklad potřebný a k patrnému užítu druhého učiněný. Avšak i původní vlastník může si voliti, chce-li celou věc spracovateli postoupiti, ovšem za náhradu. § 415 o. o. z. nerozřešil však té otázky, co jest rozuměti zcela povšechným pojmem »náhrada«; nutno tudíž o výši a objemu náhrady užiti všeobecných zásad, které 30. hlava stanoví o náhradě škody a dostiučinění, zda-li tedy specifikantovi lze přičísti hrubou nedbalost (*culpa lata*) nebo jen nedopatření (*culpa levis*); v prvním případě poskytniž úplné dostiučinění, úplné interesse, které má vlastník na látce jemu odňaté, v posledním případě pouze skutečnou a prokazatelnou škodu. Je-li však náhradou rozuměti také nahrazení ceny zvláštní obliby, jest sporno; slušno by to bylo arci v tom případě, chce-li specifikant věc podržeti pro sebe, aby vlastníkovu úplnou náhradu poskytl, maje, jak zákon dí, vinu na tom, že jemu odňal předmět zvláště oblíbený, ježto, jak zákon výslovně ustanovuje, vůbec k tomu, kdo jest vinen, zachovati se jest dle toho, byl-li úmysl jeho bezelstný neb obmyslný.

4. Nelze-li však té ani oné straně přičítati vinu (*mala fides*), zůstavuje se tomu, čí podíl za víc stojí, aby věc podržel nebo ji druhému postoupil. Ale platí-li tento zákonný předpis též tenkrát, když se spracování stalo vinou obou stran, o tom nevyslovuje se sice § 415, maje jen tu případnost na mysli, že žádná strana nemá viny na spojení; s druhé strany bylo by však přece neslušno, aby vlastníkovu dostalo se úplného

práva voliti si, jestliže i naň vina padá; dlužno tudíž v takovém případě vedle předpisu § 1304 o. o. z. míti zření k tomu, na koho padá větší vina, protože teprve po té lze určití poměrnou náhradu vlastníkovu patřící; je-li tedy specifikant nepoměrně více vinen, nedozná právo volby vlastníkovy žádné ujmy; je-li ale jeho vina převážná, jest to jen slušno, aby se ponechal výběr tomu, čím podíl představuje vyšší hodnotu.

5. § 416 o. o. z. jedná o tom případě, upotřebí-li se cizí hmoty jenom na opravení věci, a ustanovuje, že tu připadne cizí hmota vlastníku věci hlavní a tento jest povinen, předešlému vlastníkovu cenu věci užité zapraviti dle toho, jednal-li bezelstně neb obmyslně. Zde nemáme vlastní specifikace v přesném a původním slova smyslu; předpokládá specifikace vznik nové věci; avšak v případě § 416 nesdělává se cizí material k tomu účelu, aby se z něho zhotovil nový výrobek, nýbrž má jedině sloužiti k opravení nebo doplnění předmětu, který dle svého celého objemu jest již samostatným; cizí material přejde tedy ve věc hlavní; jest však hledě k hlavní věci pouze nepoměrně méně cenným než tato, i souhlasí tudíž zákonné ustanovení § 416 se závěrečnou větou § 415 úplně, poněvadž § 415 dává právo vybrati si tomu, čím podíl za víc stojí. Kdežto však závěrečné ustanovení § 415 vylučuje všelikou vinu na obou stranách, hledí § 416 na bezelstný nebo obmyslný úmysl specifikantův a dle toho řídí se také jeho povinnost k náhradě. Viz Randovo Právo vlastnické, Praha, IV. vyd. str. 83 a násl.

Spis konečný a řeč konečná (ve starém řízení soudním).

Podáním dupliky jest spor ukončen a k řešení zralým.

I. Výjimkou však smí soud v řízení písemném povoliti žalobci podání spisu konečného, pakli uvedl žalovaný v duplice své nové okolnosti nebo průvody (§ 55 ob. ř. s.). Ve spisu konečném mohou od žalobce uvedeny býti nové sice, však jen takové okolnosti a průvody, které bezprostředně ku vyvrácení v duplice uvedených novot slouží (§ 57).

II. V řízení ústním označuje § 26 repliku, jako totožnou s řečí konečnou, jak zejména ze znění § 26 jasně na jevo vychází: »O odpovědi žalovaného má žalobce k replice neb řeči konečné býti připuštěn«; rovněž označuje § 27 dupliku v ústním řízení jakožto »řeč nákonečnou«; vzdor tomu dovoluje se tímž způsobem jako v řízení písemném žalobci, aby podal zvláštní řeč konečnou po podané duplice, žalovanému pak řeč nákonečnou.

Soudní řád neobsahuje žádného speciálního ustanovení, zda i v řízení ústním žalobce má k podání řeči konečné zapotřebí zvláštního povolení či nikoli; praxe však v řízení ústním zvláštního nějakého svolení nevyžaduje; tím méně vyžaduje se zvláštního svolení v řízení stručném a v řízeních zvláštních; než povaha a duch řízení summárního s sebou přináší, že může soudce proti každé rozvlácnosti zakročiti a tudíž i řeč konečnou a nákonečnou od případu k případu vyloučiti.

Spis notářský viz Notářství.

Spis obžalovací viz Obžaloba v řízení trestním.

Spisovatel viz Právo autorské, Smlouva nakladatelská a Tisk a právo tiskové.

Spisovna.

I. Část všeobecná.

Spisovna jest pomocný úřad, který uschovává spisy a vede seznamy o nich. Spisovny jsou zavedeny u soudů, dále u politických úřadů státních